

ALEKSANDRA WISŁAWSKA

Wpływ unijnych regulacji na stabilność sektora bankowego w świetle globalnego kryzysu finansowego – uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*

The Impact of EU Regulations on the Stability of the Banking Sector in Light of the Global Financial Crisis: Remarks *de lege lata* and *de lege ferenda*

Abstract

The aim of this paper is to analyse the effectiveness of EU legislation introduced in response to the 2008 financial crisis in ensuring the stability of the banking sector and the ability to deal with future financial crises. The scope of the research includes an attempt to define the financial crisis as a phenomenon linked to other crises in the context of globalisation and the integration of financial markets, the interdependencies between crises and the objectives of the regulations adopted within the European Union. The paper seeks to address the question of how the current regulatory framework would function in the face of a recurrence of a financial crisis of similar magnitude.

KEYWORDS: financial crisis, banking law, stability of the banking sector, risk management

SŁOWA KLUCZOWE: kryzys finansowy, prawo bankowe, stabilność sektora bankowego, zarządzanie ryzykiem

ALEKSANDRA WISŁAWSKA – magister prawa, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, ORCID – 0000-0001-9224-0295, e-mail: al.wislawska@gmail.com

1 | Wprowadzenie

Globalny kryzys finansowy z roku 2008^[1] ujawnił słabości systemu finansowego oraz wskazał na potrzebę zmian regulacji prawnych, zwłaszcza w kontekście zapewnienia stabilności sektora bankowego. Skutki kryzysu odczuły nie tylko instytucje finansowe, ale także całe gospodarki^[2], co wymusiło podjęcie działań legislacyjnych na poziomie międzynarodowym i unijnym. Unia Europejska^[3], będąc jednym z kluczowych uczestników globalnych rynków finansowych, podjęła intensywne prace nad wprowadzeniem nowych regulacji mających na celu ochronę sektora bankowego i budowanie odporności przed potencjalnymi przyszłymi kryzysami. Wprowadzenie unijnych regulacji prawnych miało na celu wzmocnienie nadzoru, zwiększenie przejrzystości oraz zapewnienie lepszej odporności instytucji finansowych. Analiza przedmiotowych regulacji jest istotna nie tylko z perspektywy oceny ich skuteczności w kontekście globalnego kryzysu finansowego, ale także w obliczu potencjalnych zagrożeń, które mogą wystąpić w przyszłości.

Regulacje prawne wprowadzone w następstwie globalnego kryzysu finansowego nie tylko zmieniły sposób funkcjonowania sektora bankowego, ale również wpłynęły na jego relacje z innymi segmentami gospodarki. Zacieśnienie nadzoru nad instytucjami finansowymi, wymogi dotyczące kapitału własnego czy procedury związane z zarządzaniem ryzykiem stworzyły bardziej restrykcyjne środowisko operacyjne. Z jednej strony zwiększyło to zaufanie do sektora bankowego, z drugiej – wymusiło dostosowanie się do nowych, często kosztownych wymogów, które mogą ograniczać elastyczność i innowacyjność banków. Analiza tych obszarów pozwala na lepsze zrozumienie, w jakim stopniu regulacje przyczyniły się

---

¹ Rozumiany jako kryzys na rynkach finansowych i bankowych, którego szczyt przypadał na lata 2008-2009, zapoczątkowany złą hossą w sektorze kredytów hipotecznych w Stanach Zjednoczonych.

² Pomiędzy wrześniem 2008 a lutym 2009 r. wymiana towarowa na świecie zmniejszyła się o prawie 17%. Na początku 2009 roku spadek wartości eksportu o ponad 5% w ujęciu kwartalnym wystąpił w ponad 90% państw, a dla prawie 15% państw był to spadek o ponad 20%. W 2009 roku według danych Banku Światowego, wartość światowego eksportu obniżyła się o prawie 11% (*World Economic Outlook. Tensions from the Two-Speed Recovery Unemployment, Commodities, and Capital Flows*. April 2011. International Monetary Fund, Washington 2011, za: Krystyna Mitreğa-Niestrój, „Skutki światowego kryzysu finansowego w sferze realnej – ujęcie międzynarodowe,” *Studia Ekonomiczne*, nr 122 (2012): 160-161.

³ Dalej jako „UE”.

do wzmocnienia stabilności, a w jakim mogą generować nowe wyzwania, szczególnie w kontekście coraz bardziej złożonych powiązań na globalnych rynkach finansowych. Globalizacja rynków finansowych, rosnąca interdependencja państw i rola nowych technologii w sektorze finansowym stawiają bowiem przed UE nowe wyzwania, które mogą wymagać dalszego dostosowania regulacji prawnych.

2 | Pojęcie i istota kryzysu finansowego

Pojęcie „kryzysu” jest definiowane jako załamanie się procesu wzrostu gospodarczego i regres w rozwoju ekonomicznym państwa^[4]. Jednocześnie powtarzające się i nawracające kryzysy, spowolnienia i recesje to naturalne zjawisko w gospodarce kapitalistycznej – pojawiają się z regularnością wynikającą ze specyfiki różnorodnych cykli koniunkturalnych^[5]. Kryzys gospodarczy określany jest jako głęboka i przedłużająca się recesja^[6].

Z kolei kryzys finansowy to sytuacja, w której pojawiają się znaczne zakłócenia na rynku finansowym^[7]. Objawiają się one spadkiem cen aktywów oraz upadłością wielu instytucji finansowych i niefinansowych^[8], powodując niezdolność rynków do alokowania kapitału w gospodarce^[9]. Kryzys finansowy jest przy tym określany jako zmiana powiązań płynności lub niewyłacalności uczestników rynku z interwencjonizmem władz

⁴ Słownik języka polskiego PWN. <https://sjp.pwn.pl/sjp/kryzys%3B2565070.html>.

⁵ Jakub Kraciuk, „Teorie ekonomiczne przyczyn kryzysów finansowych”, [w:] *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 168. 351-361. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, 2011.356. Wśród najważniejszych cykli koniunkturalnych wymienia się cykle Kitchina (trwające 3-4 lata), Juglara (8-10 lat), Kuznetsa (15-23 lata) i Kondratiewa (45-60 lat).

⁶ Olivier Blanchard, *The Crisis: Basic Mechanisms, and Appropriate Policies* (Washington: International Monetary Fund, 2009), 4. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0980.pdf>.

⁷ Leszek Leśniewski, „Przegląd teoretycznego ujęcia kryzysu finansowego” *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, z. 151 (2016): 25.

⁸ Frederic Mishkin, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001), za: Leśniewski, *Przegląd*, 25.

⁹ Zob. Barry Eichengreen, Richard Portes, *The anatomy of financial crises* (Cambridge: The National Bureau of Economic Research Working Paper), 1987, 2126. <https://www.nber.org/papers/w2126>.

publicznych^[10]. Zjawisko kryzysu finansowego może obejmować różne formy, jak kryzys bankowy, walutowy czy zadłużeniowy, które wzajemnie się przenikają.

Kryzys finansowy może być nie tylko wynikiem nieprawidłowości w jednym obszarze gospodarki, lecz zjawiskiem o charakterze systemowym, które ma wpływ na system finansowy i gospodarkę jako całość. Może on także nasilać się w wyniku innych kryzysów, w tym kryzysów gospodarczych (np. kryzysów cenowych, kryzysów dostaw ropy naftowej lub gazu ziemnego czy kryzysu niedoboru rynkowego półprzewodników). Ponadto, współczesne kryzysy finansowe są ściśle związane z procesami globalizacji i integracji rynków finansowych^[11]. Globalizacja doprowadziła do większej wzajemnej zależności rynków finansowych na całym świecie, co sprawia, że problemy w jednym regionie mogą szybko rozprzestrzenić się na inne części świata w ramach zjawiska określanego pojęciem międzynarodowej transmisji kryzysów, efektem domina lub przenoszenia zjawisk kryzysów w skali świata^[12].

Podstawę analizy podejmowanej w niniejszym artykule stanowi natura globalnego kryzysu finansowego, który ujawnił istotne słabości w globalnym systemie finansowym i ograniczenia istniejących ram regulacyjnych. Wśród przyczyn kryzysu wymienia się m.in.^[13]: słaby ład korporacyjny i niewłaściwe zarządzanie ryzykiem; niewystarczające bufony kapitałowe i płynnościowe; doświadczenie przez cały system bankowy presji systemowej wywołanej upadłościami dużych banków lub ryzykiem upadłości dużych banków^[14] w UE; nieodpowiedni nadzór mikroostrożnościowy nad

---

¹⁰ Michael D. Bordo, *Some Historical Evidence 1870-1933 on the Impact and International Transmission of Financial Crises* (Cambridge: The National Bureau of Economic Research Working Paper, 1985), 1606. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=228043.

¹¹ Stijn Claessens, Ayhan Kose, *Financial Crises: Explanations, Types, and Implications* (Washington: International Monetary Fund, 2013), 38. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Financial-Crises-Explanations-Types-and-Implications-40283>.

¹² Por. Ewa Radomska, „Globalny kryzys finansowy – przyczyny, przebieg, skutki” *Zarządzanie zmianami*, nr 2-3 (2013): 5-6.

¹³ Europejski Trybunał Obrachunkowy, *W jaki sposób UE uwzględniła wnioski wyciągnięte z kryzysu finansowego i kryzysu zadłużeniowego z lat 2008-2012?* (Luksemburg), 2020: 11-12. https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/rw20_05/rw_financial_crisis_prevention_pl.pdf.

¹⁴ Tzw. doktryna TBTF (ang. *Too Big To Fail*), polegająca na przekonaniu, że kryzys jednego banku – a nie tylko kryzys grupy banków lub szok makroekonomiczny – może być wystarczającym zakłóceniem dla funkcjonowania całego

jakością wewnętrznego zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową i płynnościową; różne przepisy w państwach członkowskich w obrębie rynku wewnętrznego oraz słabą koordynację na poziomie UE w odniesieniu do dużych instytucji finansowych prowadzących działalność transgraniczną i na wielu rynkach; brak mechanizmów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz odpowiednich mechanizmów likwidacji dla instytucji finansowych oraz brak unijnych ram postępowania w przypadku upadłości transgranicznych instytucji finansowych.

Globalny kryzys finansowy charakteryzował się szybkim rozprzestrzenianiem, transgraniczną skalą oddziaływania oraz poważnymi konsekwencjami zarówno dla instytucji finansowych, jak i dla realnej gospodarki. Jego źródła w złożonych instrumentach finansowych oraz wzajemnym powiązaniu globalnych rynków uwydatniły potrzebę zharmonizowanej odpowiedzi regulacyjnej. W tym kontekście istotne jest zbadanie, czy środki przyjęte przez UE nie tylko rozwiązały bezpośrednie skutki kryzysu, ale także stworzyły trwałe ramy zdolne do przeciwdziałania podobnym zagrożeniom w przyszłości.

3 | Pierwsze reakcje UE na globalny kryzys finansowy

Od momentu wybuchu globalnego kryzysu finansowego kluczowym celem działań UE stało się zapewnienie stabilności systemu finansowego, w tym stabilności sektora bankowego. Wraz z nasilaniem się kryzysu odniesienia do niego stały się powszechnie używane w dokumentach i aktach *soft-law* UE w kontekście planowanych działań naprawczych, takich jak wprowadzenie reform systemu bankowego oraz ustanowienia mechanizmów stabilności finansowej. Po raz pierwszy pojęcie kryzysu finansowego zostało zawarte w Komunikacie Komisji z października 2008 r. Wskazano w nim, że bezprecedensowy kryzys na międzynarodowych rynkach finansowych

---

systemu finansowego. Kryzys banku uznanego za „zbyt duży, by upaść” zapoczątkować może kryzys w całym systemie finansowym. Dlatego w przypadku banków uznanych za systemowo ważne panowało ogólne przyzwolenie, a wręcz imperatyw pomocy publicznej (zob. Olga Szczepańska, Anna Dobrzańska, Beata Zdaniowicz, *Resolution, czyli nowe podejście do banków zagrożonych upadłością* (Warszawa: Narodowy Bank Polski, 2015), 13. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/Resolution.pdf>).

postawił przed UE istotne wyzwania, zaś siła Europy tkwi w solidarności oraz zdolności do wspólnych działań.

W Komunikacie Komisji z października 2008 r. podkreślono, że globalny kryzys finansowy uwydatnił zależności między polityką makroekonomiczną a rynkami finansowymi w skali globalnej. Stąd też reakcja na kryzys wymaga zaradzenia niedociągnięciom w dziedzinie regulacji i nadzoru, a także nierównościom makroekonomicznym i w zakresie kursu wymiany, które należały do źródeł kryzysu. Wśród proponowanych środków wskazywano na zapewnienie bardziej spójnych w skali międzynarodowej i lepszej jakości norm regulacyjnych, w tym podjęcie reform (zgodnie z mapami Rady ds. Gospodarczych i Finansowych oraz zaleceniami Forum Stabilności Finansowej), a następnie wdrożenie ich w szerszej, globalnej skali; poprawę międzynarodowej koordynacji organów nadzoru finansowego; wzmocnienie nadzoru makroekonomicznego oraz mechanizmów zapobiegania kryzysom poprzez połączenie elementów związanych z nadzorem ostrożnościowym w skali makro i mikro, poprawę stabilności finansowej oraz stworzenie systemów wczesnego ostrzegania; oraz dalsze zwiększanie zdolności reagowania na kryzys finansowy i radzenia sobie z takim kryzysem na szczeblu krajowym, regionalnym i wielostronnym^[15].

Kolejno, przykładowo w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 7 lipca 2010 r. zawierającej zalecenia dla Komisji w sprawie transgranicznego zarządzania kryzysowego w sektorze bankowym^[16], Parlament zwrócił się do Komisji o przedstawienie „jednego lub większej liczby wniosków prawodawczych opierających się na art. 50 i 114 TFUE^[17] dotyczących unijnych ram zarządzania kryzysowego, funduszu stabilności finansowej UE oraz jednostki awaryjno-naprawczej”, zaś w rezolucji z dnia 20 listopada 2012 r., zawierającej zalecenia dla Komisji dotyczące sprawozdania przewodniczących Rady Europejskiej, Komisji Europejskiej, Europejskiego Banku Centralnego i Eurogrupy pt. *W kierunku faktycznej unii gospodarczej i walutowej*^[18], Parlament stwierdził, że przerwanie niekorzystnych pętli sprzężenia zwrotnego między obligacjami skarbowymi, bankami i gospodarką realną ma kluczowe znaczenie dla sprawnego funkcjonowania unii gospodarczej i walutowej, podkreślając istnienie pilnej potrzeby podjęcia

¹⁵ Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 29 października 2008 r. – *Przewyciężenie kryzysu finansowego i wyjście na prostą: europejskie ramy działania*, COM (2008) 706.

¹⁶ 2010/2006 (INI).

¹⁷ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r., Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.).

¹⁸ 2012/2151 (INI).

dotatkowych i dalekosiężnych środków służących wyjściu z kryzysu w sektorze bankowym i dojście do w pełni sprawnej europejskiej unii bankowej, oraz dopilnowując przy tym stałego prawidłowego funkcjonowania wewnętrznego rynku usług finansowych i swobodnego przepływu kapitału.

W unijnych aktach *soft-law* można przy tym dostrzec ewolucję podejścia do globalnego kryzysu finansowego – od reakcji na kryzys do długofalowej reformy oraz prewencji. Mianowicie w początkowej fazie dominowały komunikaty i wytyczne o ogólnym charakterze, które były skierowane na łagodzenie skutków kryzysu. Przyjmowane dokumenty stopniowo stawały się coraz bardziej szczegółowe i ukierunkowane na systemowe reformy sektora bankowego.

4 | Regulacje prawne przyjęte przez UE i ich skuteczność

W reakcji na globalny kryzys finansowy UE wypracowała szereg środków służących zwiększeniu odporności systemu finansowego UE i strefy euro. Można przy tym wyróżnić równoległe i wzajemnie powiązane kategorie podejmowanych środków instytucjonalnych obejmujących tworzenia organów, instrumentów, mechanizmów w postaci Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego czy unii bankowej, a także środków regulacyjnych i politycznych w postaci wzmocnienia uregulowania mikro- i makroostrożnościowego dla banków i organów nadzoru czy nowych ram zarządzania kryzysowego dla upadających banków lub banków zagrożonych upadłością. Stanowienie regulacji w ramach UE postępowało przy tym zgodnie z tzw. procedurą Lamfalussy'ego^[19], co zapewniało w tym procesie uwzględnienie stanowisk komitetów.

---

¹⁹ Stanowiącą czterostopniowy proces stanowienia prawa oparty o procedurę komitologii, którego celem było uproszczenie i przyspieszenie procesu ustawodawczego UE w dziedzinie usług finansowych. Przedmiotowe podejście polega na uchwalaniu regulacji finansowych na dwóch poziomach. Na poziomie 1 w ramach procedury współdecydowania przyjmowane są przepisy ramowe, zaś szczegóły techniczne są formalnie przyjmowane przez Komisję jako środki wykonawcze na poziomie 2 po głosowaniu przeprowadzonym we właściwym Komitecie Regulacyjnym. W kwestii technicznego przygotowania środków wykonawczych Komisji

4.1. Regulacje w zakresie wymogów kapitałowych banków

Prace w ramach UE toczyły się równolegle do prac Komitetu Bazylejskiego, który w grudniu 2009 r. opublikował pierwsze dokumenty konsultacyjne, które po zakończeniu konsultacji publicznych i zatwierdzeniu przez państwa grupy G20, złożyły się na treść nowych regulacji określanych mianem Bazylea III (Basel III)^[20]. Unijne rozwiązania, jakie zawarto w pakiecie CRD IV/CRR, w większości stanowiły transpozycję do prawa UE reguł pakietu Bazylea III w odniesieniu do banków i firm inwestycyjnych. W skład pakietu weszło rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012^[21] oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE^[22].

Najważniejsze zmiany, które wprowadził pakiet CRD IV/CRR, objęły podniesienie jakości, spójności i transparentności funduszy własnych; objęcie wymogami kapitałowymi dodatkowych rodzajów ryzyka (np. związanych z instrumentami pochodnymi; ograniczenie lewarowania (tj. współczynnika dźwigni); wprowadzenie dedykowanych rozwiązań antycyklicznych, w postaci antycyklicznego bufora kapitałowego; wprowadzenie norm płynności krótko- i długoterminowej; uszczegółowienie zagadnień związanych z ładem korporacyjnym i zarządzaniem ryzykiem. Rozporządzenie CRR jest prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich zasadniczo od 1 stycznia 2014 r., zaś dyrektywa CRD IV wymagała transpozycji do krajowego porządku prawnego, dokonanej w przypadku Polski przede wszystkim w formie nowelizacji ustawy – Prawo bankowe^[23], na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia

---

doradzają komitety złożone z przedstawicieli krajowych organów nadzorczych, nazywane komitetami poziomu 3. Na poziomie 4 Komisja egzekwuje terminową i prawidłową transpozycję przepisów unijnych do prawodawstwa krajowego.

²⁰ Basel Committee on Banking Supervision, *A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*, (Basel), 2010. <https://www.bis.org/publ/bcbis189.htm>.

²¹ Dz. U. UE.L. z 2013 r. Nr 176, str. 1 z późn. zm., „rozporządzenie CRR”.

²² Dz. U. UE.L. z 2013 r. Nr 176, str. 338 z późn. zm., „dyrektywa CRD IV”.

²³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1646).

2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym^[24].

Ponadto, wydano akty wykonawcze w postaci rozporządzeń regulujących kwestie sposobu traktowania przez banki znacznych pakietów akcji podmiotów spoza sektora finansowego, o których mowa w art. 89 ust. 3 rozporządzenia nr 575/2013^[25], rodzajów ekspozycji banków wyłączonych z limitów dużych ekspozycji^[26], systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach^[27] oraz wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach^[28].

Chociaż reforma zwiększyła stabilność i odporność systemu finansowego na wiele rodzajów możliwych przyszłych wstrząsów i kryzysów, nie zajęła się ona wszystkimi stwierdzonymi problemami. Istotną tego przyczyną był fakt, że organy ustanawiające standardy międzynarodowe, takie jak BCBS oraz Rada Stabilności Finansowej, nie zakończyły jeszcze wówczas prac nad uzgodnionymi na szczeblu międzynarodowym rozwiązaniami mającymi przyczynić się do rozwiązania tych problemów^[29].

W ramach kolejnego pakietu CRD V/CRR II, obejmującego rozporządzenie 2019/876 oraz dyrektywę 2019/878^[30] wprowadzono reformy zgod-

²⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 559.

²⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu traktowania przez banki znacznych pakietów akcji podmiotów spoza sektora finansowego, o których mowa w art. 89 ust. 3 rozporządzenia nr 575/2013 (Dz. U. poz. 987).

²⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów ekspozycji banków wyłączonych z limitów dużych ekspozycji (Dz. U. poz. 1018).

²⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (Dz. U. poz. 1045).

²⁸ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1751 z późn. zm.).

²⁹ Motyw 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/876 z dnia 20 maja 2019 r. zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni, wskaźnika stabilnego finansowania netto, wymogów w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rynkowego, ekspozycji wobec kontrahentów centralnych, ekspozycji wobec przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, dużych ekspozycji, wymogów dotyczących sprawozdawczości i ujawniania informacji, a także rozporządzenie (UE) nr 648/2012, „rozporządzenie 2019/876”.

³⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/878 z dnia 20 maja 2019 r. zmieniająca dyrektywę 2013/36/UE w odniesieniu do podmiotów

nione na szczelbu międzynarodowym po globalnym kryzysie finansowym. Dotyczyły one m.in. wiążącego wskaźnika dźwigni; nowych przepisów sprawozdawczych o ryzyku rynkowym, w tym zmniejszających wymogi odnośnie do sprawozdawczości i ujawniania informacji oraz upraszczające wymogi odnośnie do ryzyka rynkowego i płynności dla małych, mniej złożonych banków, tak by wszystkim bankom w UE zapewnić proporcjonalne ramy; nowe uprawnienia moratoryjne dla organów restrukturyzacyjno-likwidacyjnych. Pakiet obejmował również przepisy o ryzyku kredytowym ułatwiające zbywanie kredytów zagrożonych.

Wraz z rozwojem technologicznym i następstwami kryzysu gospodarczego spowodowanego pandemią COVID-19 wprowadzono również dwa kolejne pakiety zmian. Pierwsze z nich dotyczyły m.in. określenia przejściowego mechanizmu ostrożnościowego dla kryptoaktywów oraz wprowadzenia zmian mających poprawić zarządzanie przez banki ryzykami środowiskowymi, społecznymi i z zakresu ładu korporacyjnego (tzw. ryzyka ESG)^[31]. Celem zaś drugiego pakietu była maksymalizacja zdolności instytucji do udzielania pożyczek oraz pokrywania strat związanych z pandemią COVID-19, przy jednoczesnym dalszym zapewnieniu stałej odporności takich instytucji^[32].

Transpozycja dyrektyw CRD była dokonywana w oparciu o zasadę maksymalnej harmonizacji. Została ona jednak pierwotnie znacznie złagodzona z uwagi na zastosowanie tzw. opcji narodowych, które dawały nadzorcom możliwość wyboru jednego ze wskazanych rozwiązań albo też pozostawiały możliwość zaostżania pewnych przepisów. Konsekwentnie jednak zmniejszono liczbę opcji narodowych. W obecnie obowiązującym pakiecie

---

zwolnionych, finansowych spółek holdingowych, finansowych spółek holdingowych o działalności mieszanej, wynagrodzeń, środków i uprawnień nadzorczych oraz środków ochrony kapitału.

³¹ Pakiet CRD VI/CRR III, na który złożyły się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1623 z dnia 31 maja 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogów dotyczących ryzyka kredytowego, ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej, ryzyka operacyjnego, ryzyka rynkowego oraz minimalnego progu kapitałowego i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1619 z dnia 31 maja 2024 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2013/36/UE w odniesieniu do uprawnień nadzorczych, sankcji, oddziałów z państw trzecich i ryzyk środowiskowych, społecznych i z zakresu ładu korporacyjnego.

³² Tzw. CRR Quick Fix; rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/873 z dnia 24 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 575/2013 i (UE) 2019/876 w odniesieniu do niektórych dostosowań w odpowiedzi na pandemię COVID-19.

CRD/CRR zmaterializowała się koncepcja wprowadzenia jednolitych rozwiązań regulacyjnych obowiązujących bez żadnych wyjątków na terenie całego unijnego rynku bankowego (ang. *Single European Rulebook*).

Regulacje wprowadziły bardziej surowe wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem kredytowym, operacyjnym i rynkowym, ograniczając w ten sposób praktyki nadmiernego zadłużenia i inwestowania w ryzykowne aktywa. Przykładowo łączna liczba kredytów zagrożonych w UE spadła z rekordowego poziomu wynoszącego 6,8% wszystkich kredytów i zaliczek na koniec 2015 r. do 2,7% na koniec 2019 r.^[33].

4.2. Mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji

Kluczowymi aktami prawnymi w sektorze bankowym stały się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. ustanawiające jednolite zasady i jednolitą procedurę restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych^[34] i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych^[35]. W motywach rozporządzenia 806/2014 wskazano,

---

³³ W 2018 r. w ramach Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego przeprowadzono ponad 50 kontroli na miejscu dotyczących ryzyka kredytowego, podczas których stwierdzono niedociągnięcia dotyczące identyfikacji kredytów zagrożonych i odnośnych niezbędnych rezerw – por. Europejski Trybunał Obrachunkowy, *W jaki sposób UE uwzględniła wnioski wyciągnięte z kryzysu finansowego i kryzysu zadłużeniowego z lat 2008-2012?* (Luksemburg), 2020: 11-12. https://www.eca.europa.eu/lists/eca-documents/rw20_05/rw_financial_crisis_prevention_pl.pdf.

³⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. ustanawiające jednolite zasady i jednolitą procedurę restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych i niektórych firm inwestycyjnych w ramach jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz jednolitego funduszu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz. U. UE.L. z 2014 r. Nr 225, str. 1 z późn. zm.), „rozporządzenie 806/2014”.

³⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU

że w ubiegłych dekadach UE poczyniła postępy w zakresie tworzenia rynku wewnętrznego usług bankowych, a ściślejsza integracja wewnętrznego rynku usług bankowych ma podstawowe znaczenie dla wspierania wzrostu gospodarczego w UE i odpowiedniego finansowania gospodarki realnej. Kryzys gospodarczo-finansowy uwidoczniał jednak, że funkcjonowanie rynku wewnętrznego w tym obszarze jest zagrożone oraz że rośnie ryzyko rozdrobnienia rynku usług finansowych. Stanowi to rzeczywisty powód do obaw na rynku wewnętrznym, na którym banki powinny mieć możliwość prowadzenia istotnej działalności transgranicznej. Z powodu obaw dotyczących wystąpienia efektu domina, braku zaufania do innych krajowych systemów bankowych i wątpliwości co do możliwości zapewnienia bankom wsparcia przez państwa członkowskie płynność rynków międzybankowych zmniejszyła się, a działalność transgraniczna banków spadła (motyw 1 rozporządzenia 806/2014).

Uzasadnienie rozporządzenia wskazywało, że tak długo jak przepisy dotyczące restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, a także praktyki i podejścia dotyczące podziału obciążenia pozostaną w gestii poszczególnych państw członkowskich, a środki finansowe potrzebne do sfinansowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji będą pozyskiwane i wydatkowane na szczeblu krajowym, rynek wewnętrzny pozostanie rozdrobniony. Ponadto, krajowe organy nadzoru mają silną motywację do ograniczania do minimum potencjalnych skutków kryzysów bankowych dla gospodarek ich państw poprzez podejmowanie jednostronnych działań służących wydzieleniu operacji bankowych, np. poprzez ograniczanie transferów i pożyczek wewnątrzgrupowych lub poprzez zaostrzenie wymogów kapitałowych i dotyczących płynności wobec mających siedzibę na ich terytorium jednostek zależnych od jednostek dominujących będących potencjalnie na progu upadłości. Ogranicza to działalność transgraniczną banków i utrudnia korzystanie z podstawowych wolności, a także prowadzi do zakłóceń konkurencji na rynku wewnętrznym. Sporne kwestie dotyczące macierzystych i przyjmujących państw członkowskich, mimo, iż są rozwiązywane w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE, wciąż mogą zmniejszać skuteczność transgranicznych procedur restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (motyw 9 rozporządzenia 806/2014). Przy braku jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji

---

oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE.L. z 2014 r. Nr 173, str. 190 z późn. zm.), „dyrektywa BRR”.

kryzysy bankowe w państwach członkowskich uczestniczących w jednolitym mechanizmie nadzorczym miałyby bowiem poważniejsze skutki systemowe również dla nieuczestniczących państw członkowskich (motyw 12 rozporządzenia 806/2014).

Podstawę regulacji w postaci odniesienia się do globalnego kryzysu finansowego zawarto również w motywach dyrektywy 2014/59. Wskazano w nich, że kryzys finansowy pokazał znaczący niedobór odpowiednich instrumentów na szczeblu unijnym, umożliwiających skuteczne działanie względem instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych mających problemy finansowe lub będących na progu upadłości. Instrumenty te są zaś niezbędne w szczególności po to, aby zapobiec niewypłacalności lub – gdy już dojdzie do stanu niewypłacalności – zminimalizować negatywne skutki poprzez utrzymanie ważnych funkcji systemowych danej instytucji. Podczas kryzysu wyzwania te były jednym z głównych czynników, które zmuszały państwa członkowskie do ratowania instytucji z wykorzystaniem pieniędzy podatników. Celem wiarygodnych ram naprawy oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji jest zmniejszenie w jak największym stopniu konieczności takiego działania (motyw 1 dyrektywy BRR).

Ponadto argumentowano, że kryzys finansowy miał wymiar systemowy w tym sensie, że wpłynął na dostęp do finansowania znacznej części instytucji kredytowych. Aby uniknąć załamania systemu, który dotknąłby całą gospodarkę, kryzys taki wymaga środków mających na celu zabezpieczenie dostępu do finansowania na równoważnych warunkach wszystkim instytucjom kredytowym, które są poza tym wypłacalne. Takie środki obejmują wsparcie płynności przez banki centralne oraz gwarancje udzielone przez państwa członkowskie dla papierów wartościowych wyemitowanych przez wypłacalne instytucje kredytowe (motyw 2 dyrektywy BRR). Kryzys finansowy pokazał, że ogólne procedury upadłościowe w odniesieniu do przedsiębiorstw nie zawsze mogą być właściwe w przypadku instytucji, ponieważ nie zawsze mogą zapewnić wystarczająco szybką interwencję, utrzymanie ciągłości krytycznych funkcji instytucji i zachowanie stabilności finansowej (motyw 4 dyrektywy BRR).

Celem UE było przy tym wprowadzenie środków regulacyjnych, które umożliwiłyby zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia w przyszłości kryzysów systemowych i zwiększenie odporności instytucji na napięcia gospodarcze spowodowane zaburzeniami systemowymi lub okolicznościami właściwymi dla danej instytucji. Uściślono, że opracowanie takich ram regulacyjnych i nadzoru, które mogłyby całkowicie zapobiec znalezieniu się tych instytucji w trudnej sytuacji, nie jest możliwe. Dlatego

państwa członkowskie powinny być przygotowane i posiadać odpowiednie instrumenty naprawy oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, aby radzić sobie z sytuacjami obejmującymi zarówno kryzysy systemowe, jak i przypadki upadłości poszczególnych instytucji. Takie narzędzia powinny obejmować mechanizmy umożliwiające władzom skuteczne postępowanie wobec instytucji będących na progu upadłości lub zagrożonych upadłością (zob. motyw 6 dyrektywy BRR).

Przedmiotowe regulacje mają zastosowanie do banków w państwach członkowskich strefy euro i w tych państwach członkowskich UE, które zdecydują się dołączyć do unii bankowej. Jednolity fundusz ma pozwolić bankom uniezależnić się od wsparcia z budżetów krajowych i od odmiennych podejść państw członkowskich do korzystania z rozwiązań finansowych. Pomoże też zapobiec sytuacjom, w których restrukturyzacja i uporządkowana likwidacja banku na poziomie krajowym miałyby nieproporcjonalny wpływ na realną gospodarkę.

Od czasu wejścia w życie dyrektywy BRR nie mieliśmy do czynienia z kryzysem na skalę globalnego kryzysu finansowego. Przykładem zastosowanie w ramach UE metody *resolution* było przejęcie w czerwcu 2017 r. hiszpańskiego Banco Popular Español^[36] przez Santander Bank^[37]. W tym przypadku straty zostały pokryte poprzez zastosowanie instrumentu umorzenia lub konwersji instrumentów kapitałowych (ang. *write-down*). Rozwiązanie to pozwoliło na przeprowadzenie restrukturyzacji bez użycia środków publicznych i sprawne przejęcie instytucji finansowej bez ograniczania deponentom dostępu do usług bankowych^[38].

---

³⁶ Decyzja z dnia 7 czerwca 2017 r. nr SRB/EES/2017/08 o podjęciu działań w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do Banco Popular Español, S.A. (2017/C 222/05). <https://www.srb.europa.eu/en/content/banco-popular>.

³⁷ Można wskazać także przejęcie greckiego banku Cooperative Bank of Peloponnese, chorwackiego banku Jadranska Banka w Šibeniku, włoskich banków Banca Marche, Banca Etruria, CariChieti i CariFerrara. W Polsce Bankowy Fundusz Gwarancyjny zastosował mechanizm przymusowej restrukturyzacji w przypadku Podkarpackiego Banku Spółdzielczego z siedzibą w Sanoku czy Getin Noble Bank S.A.

³⁸ Odpowiedzi Europejskiego Kongresu Finansowego w konsultacjach Rady Stabilności Finansowej dotyczących oceny reform banków systemowo ważnych, https://www.efcongress.com/wp-content/uploads/2020/02/stanowiska_2019___odpowiedzi_ekf_reform_dot._sibs.pdf.

4.3. Ochrona depozytów bankowych

W ramach UE przyjęto także dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/49/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów^[39]. Uzasadnieniem dla jej było m.in. nieskoordynowane podwyższenie gwarancji w UE w trakcie globalnego kryzysu finansowego, które sprawiło w kilku przypadkach, że deponenti przynosili swoje środki pieniężne do instytucji kredytowych w krajach o wyższym poziomie gwarancji dla depozytów. W tej napiętej sytuacji takie nieskoordynowane podwyższenie gwarancji prowadziło zaś do ograniczenia płynności instytucji kredytowych. W stabilnych czasach różne gwarancje mogą skłaniać deponentów do wybierania najwyższego poziomu gwarancji zamiast produktu depozytowego najlepiej do nich dopasowanego. Tego rodzaju różne gwarancje mogą prowadzić do zakłóceń konkurencji na rynku wewnętrznym.

Z tego względu – jak argumentowano w motywach dyrektywy – konieczne jest zapewnienie zharmonizowanego poziomu gwarancji depozytów przez wszystkie uznane systemy gwarancji depozytów bez względu na to, gdzie w UE depozyty są ulokowane. Niemniej powinno być możliwe, przez ograniczony okres, objęcie wyższą gwarancją określonych depozytów dotyczących osobistej sytuacji deponentów (motyw 19 dyrektywy 2014/49).

Uzasadnienie istnienia regulacji w zakresie systemu gwarancji depozytów stanowi nie tylko przebieg globalnego kryzysu finansowego, ale i kryzysu finansowego z 2023 r. dotyczącego m.in. amerykańskiego banku Silicon Valley Bank (SVB), a w następstwie również szwajcarskiego Credit Suisse^[40]. Wskazane, kryzysy finansowe z 2023 r. wynikały m.in. z działań w ramach tzw. *bank run*, polegających na masowym wypłacaniu zgromadzonych w banku depozytów, co wykreowało zagrożenie dla stabilności finansowej, choć nie wpłynęło na unijny sektor bankowy w skali porównywalnej do globalnego kryzysu finansowego. Utrzymywane w ramach UE rozwiązania prowadzą do systematycznego wzrostu poziomu chronionych depozytów^[41]. Odczytując wagę systemu gwarancji depozytów kierunek

³⁹ Dz. U. UE.L. z 2014 r. Nr 173, str. 149 z późn. zm., „dyrektywa 2014/49”.

⁴⁰ Jarosław Michalewicz, „Fala kryzysowa w systemach bankowych USA i Szwajcarii w marcu 2023 roku” *Bezpieczny Bank*, nr 91(2023): 109-140.

⁴¹ Depozyty chronione przez unijne systemy gwarancji depozytów (DGS) wzrosły o 1,7% do 8,5 biliona euro w latach 2022-2023, podczas gdy środki dostępne na ochronę tych depozytów w przypadku upadłości banków zwiększyły się o 14,9% do 73 miliardów euro, por. European Banking Authority, *Funds to protect deposits in case of bank failure are going up, EBA data shows* <https://www.eba.europa.eu/>

prac Komisji Europejskiej zmierza do uwzględnienia potencjalnego zagrożenia dla ryzyka systemowego płynącego z doświadczeń amerykańskich i postuluje powrót do trzeciego filaru unii bankowej – wdrożenia europejskiego systemu gwarancyjnego EDIS^[42].

4.4. Mechanizm stabilizacji finansowej

Rozporządzeniem Rady (UE) nr 407/2010 z dnia 11 maja 2010 r. ustanawiającym europejski mechanizm stabilizacji finansowej^[43] UE utworzyła również fundusz wspierający stabilność państw strefy euro, mogący udzielać pomocy bankom poprzez rekapitalizację. Ponownie w motywach rozporządzenia w bezpośredni sposób odniesiono się do skutków globalnego kryzysu finansowego, wskazując, że bezprecedensowy globalny kryzys finansowy i pogorszenie koniunktury gospodarczej, które miały miejsce w ciągu ostatnich dwóch lat, dotkliwie zaszkodziły wzrostowi gospodarczemu i stabilności finansowej oraz spowodowały znaczne pogorszenie sytuacji państw członkowskich pod względem poziomu deficytu i zadłużenia (motyw 3 rozporządzenia 407/2010).

Ponadto, pogłębiający się kryzys finansowy spowodował znaczne pogorszenie warunków zaciągania pożyczek dla szeregu państw członkowskich, wykraczające poza sytuację możliwą do wytłumaczenia podstawowymi danymi ekonomicznymi. Jeżeli problem ten nie zostanie pilnie rozwiązany, może on stanowić poważne zagrożenie dla stabilności finansowej UE jako całości (motyw 4 rozporządzenia 407/2010). ESM zapewnia finansowanie państwom strefy euro w sytuacjach kryzysowych, co pozwala uniknąć rozprzestrzeniania się problemów fiskalnych na unijny sektor bankowy. Pomoc za pośrednictwem europejskiego mechanizmu stabilności uzyskały do tej pory Grecja (w 2010 r.), Irlandia (w 2010 r.), Portugalia (w 2011 r.), Hiszpania (2012 r.), i Cypr (w 2013 r.)^[44].

---

publications-and-media/press-releases/funds-protect-deposits-case-bank-failure-are-going-eba-data-shows).

⁴² Por. Ewa Miklaszewska, „Systemy gwarantowania depozytów a stabilność finansowa w świetle doświadczeń okresów niestabilności systemowej z 2008 i 2023 roku”, [w:] *Finanse wobec wyzwań Nowej Gospodarki*, red. Kamilla Marchewka-Bartkowiak, Krzysztof Waliszewski (Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, 2024), 111.

⁴³ Dz. U. UE.L. z 2010 r., Nr 118, str. 1 z późn. zm., „rozporządzenie 407/2010”.

⁴⁴ *European Stability Mechanism*. <https://www.esm.europa.eu/financial-assistance>.

5 | Podsumowanie

Regulacje UE były przyjmowane etapowo. Proces rozpoczął się od szczegółowego planowania i identyfikacji luk w istniejących przepisach, co doprowadziło do opracowania kluczowych aktów prawnych. Pozytywnie należy ocenić postępowanie zgodnie z procedurą Lamfalussy'ego, co umożliwiło uwzględnienie w procesie stanowienia prawa opinii ekspertów, rynków finansowych i instytucji nadzoru. Podejmowane przez UE działania były ukierunkowane na zniwelowanie albo ograniczenie ryzyk wynikających z przyczyn globalnego kryzysu finansowego, co potwierdzają *ex post* dane makroekonomiczne.

Skuteczność regulacji prawnych zależy jednak od natury i skali potencjalnego kryzysu finansowego. Choć przyjęte przez UE rozwiązania znacząco wzmocniły odporność sektora bankowego, ich ograniczenia mogą ujawniać się w przypadku kryzysu systemowego, który wywołałby kaskadowe problemy w skali globalnej. W takich sytuacjach kluczowe znaczenie będzie miała elastyczność organów regulacyjnych oraz skuteczność międzynarodowej koordynacji działań. Jednocześnie ze względu na czynniki w postaci choćby poziomu inflacji, rzeczywistego stanu finansów publicznych czy krajowej polskiej specyfiki konsekwencji kredytów frankowych, czy „wakacji kredytowych” przebieg kryzysu może być odmienny w zależności od państwa członkowskiego. Wyzwaniem pozostają przy tym różnice w kształcie harmonizacji regulacji w strefie euro i poza nią, zwłaszcza w odniesieniu do unii bankowej i jednego z jej filarów w postaci jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Objęcie unią bankową części państw członkowskich, tj. państw strefy euro i państw, które dobrowolnie do niej przystąpiły, może być postrzegane jako kompromis pomiędzy dążeniem do integracji a poszanowaniem różnorodnych potrzeb i sytuacji gospodarczych poszczególnych krajów. Jednak brak jednolitego podejścia może również stanowić wyzwanie dla budowy stabilnego systemu bankowego w całej UE.

Ponadto wymogi kapitałowe i zwiększona kontrola nad zarządzaniem ryzykiem, choć wzmacniają bezpieczeństwo sektora bankowego, mogą ograniczać elastyczność i innowacyjność banków, zwłaszcza w kontekście dynamicznie zmieniającego się rynku technologicznego. Transformacja cyfrowa, w tym rozwój kryptoaktywów, technologii blockchain i systemów sztucznej inteligencji stawia przed UE nowe wyzwania, które wymagają dalszych dostosowań regulacyjnych. Wprowadzanie tymczasowych mechanizmów dotyczących kryptoaktywów wskazuje na potrzebę stworzenia

kompleksowych ram dla tego segmentu, co jest istotne w świetle globalnej konkurencji technologicznej. Pełne zapobieganie kryzysom wymaga nie tylko doskonalenia regulacji, ale także ciągłego monitorowania ryzyk systemowych i ich wczesnego wykrywania, do czego może posłużyć także zastosowanie systemów sztucznej inteligencji.

Bibliografia

- Bordo Michael D., *Some Historical Evidence 1870-1933 on the Impact and International Transmission of Financial Crises*. Cambridge: The National Bureau of Economic Research, 1985. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=228043.
- Blanchard Olivier, *The Crisis: Basic Mechanisms, and Appropriate Policies*. Washington: International Monetary Fund, 2009. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0980.pdf>.
- Claessens Stijn, Ayhan Kose, *Financial Crises: Explanations, Types, and Implications*. Washington: International Monetary Fund, 2013. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Financial-Crises-Explanations-Types-and-Implications-40283>.
- Eichengreen Barry, Richard Portes, *The anatomy of financial crises*. Cambridge: The National Bureau of Economic Research, 2126. <https://www.nber.org/papers/w2126>.
- Kraciuk Jakub, „Teorie ekonomiczne przyczyn kryzysów finansowych”, [w:] *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 168. 351-361. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, 2011.
- Leśniewski Leszek, „Przegląd teoretycznego ujęcia kryzysu finansowego” *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, z. 151 (2016): 23-45.
- Michalewicz Jarosław. Fala kryzysowa w systemach bankowych USA i Szwajcarii w marcu 2023 roku. *Bezpieczny Bank*, nr 91(2023): 109-140.
- Miklaszewska Ewa. „Systemy gwarantowania depozytów a stabilność finansowa w świetle doświadczeń okresów niestabilności systemowej z 2008 i 2023 roku”, [w:] *Finanse wobec wyzwań Nowej Gospodarki*, red. Kamilla Marchewka-Bartkowiak, Krzysztof Waliszewski. 111. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, 2024.
- Mishkin Frederic, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001.

- Mitrega-Niestrój Krystyna, „Skutki światowego kryzysu finansowego w sferze realnej – ujęcie międzynarodowe” *Studia Ekonomiczne*, nr 122 (2012): 159-171.
- Radomska Ewa, „Globalny kryzys finansowy – przyczyny, przebieg, skutki” *Zarządzanie zmianami*, nr 2-3 (2013): 1-21.
- Słownik języka polskiego PWN. <https://sjp.pwn.pl/sjp/kryzys%3B2565070.html>.
- Szczepańska Olga, Anna Dobrzańska, Beata Zdanowicz, *Resolution, czyli nowe podejście do banków zagrożonych upadłością*. Warszawa: Narodowy Bank Polski, 2015. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/Resolution.pdf>.

